

Szerkesztési iroda:
Nagybcskerek.

Zápolya-utca 1-ső szám.
hová a lap szellemi részét illető
minden közlemény intézendő.

Kiadóhivatal:

Pleitiz Fer. Pál könyvnyomdája
Nagybcskerek, Zápolya-utca 1.
hová a hirdetések, az előfizeté-
sek és a lap szétküldésére vo-
natkozó felszólalások intézendők

Telefon 21. szám.

TORONTÁL

POLITIKAI NAPILAP.

Főszerkesztő: Dr. BRÁJER LAJOS.

Előfizetési árak:

Egész évre — — — — 24 kor
Félévre — — — — 12
Negyedévre — — — — 6
Egy órára — — — — 2
— Egyes szám ára 3 fill.

Hirdetések

a kiadóhivatalban fogadtatnak el
Azonkívül az összes hirdetési
irodáknak.

Megjelenik

vasár- és ünnepnapok kivételével
mindennap délután 5 órakor.

Nagybcskerek, 1909.

XXXVIII. évfolyam 252. szám.

Péntek, november 5.

A megélhetés harca.

— Négy cikk. —

Nagybcskerek, november 5.

Ilyen címmel a „Torontál” folyó évi október 20-iki számában egy cikkely jelent meg, mely a nagyon is aktuális, de sajnos, már évek óta fennálló és felő, hogy állandóvá lett „drágasággal” foglalkozik.

Hatósági és közintézmények annak enyhítésével, elviselhetőbbé tételével csak nagyon akadémiá és csekély hatással foglalkozhatnak. Sőt amennyiben védővámok és a közforgalmat megnehezítő intézmények statuáltak államilag, ezek egyenesen fokozzák, maradandóvá teszik a drágaságot, éppen úgy elelmi, mint közhasználati cikkekben.

Az általános drágasággal szemben, mint fogyasztók, mindannyian, tekintet nélkül a foglalkozási ágra vagy jövedelmi forrásra, szenvedő alanyokként állunk szemben. Amde nem csak azok, kik termelnek, de azok is, kiknek jövedelme az előállott nagyobb kereslet által fokozódik, némi, igen sokszor tetemes, kárpótláshoz jutnak.

Igy van az különösen az összes mezőgazdasági terményekkel, melyek nemcsak az előállott nagy piaci árak által hajtának nagyobb jövedelmet, hanem ezen árakban bennfoglaltatnak azon nagy védővámok is, melyeknek egyenértéke a termelők zsebébe folyik.

A miért mindennap imádkozunk, a mindennapi kenyér, az drágult meg a legnagyobb, már soha senki által nem remélt mértékben. Ezt érzi meg legjobban az, kinek egyfogatásos ebédjét, vacsoráját ez képezi, ki magának meg övéinek ezt nem tudja jóllakásig erő mértékben megszerezni. Mert a munka ára nemcsak ilyen arányban nem emelkedhetett, de ott, ahol természetben lesz kiadva, ezen

mennyiség felére, sőt 1/3-ára lett lealkudva, úgy hogy ez évben vármegyénkben sok helyütt 1 kat. hold buza learatásáért 32—35 kiló buzát adtak. Igaz, hogy ez a mostani buza árak mellett 9—10 korona pénznek felel meg, amde a javarészt kenyeret fogyasztó gyomor nem válogatós és a 28 korona áru buzától nem lakik két, vagy háromszorosan olyan jól, mint a 14, legföljebb 16 koronába kerülőtől. De ezen itt jelzett kereseti elégtelenség még nem minden, mert az aratási, illetve mezei munka befejeztével, legalább a mi vidékünkön más kereset alig kínálkozik. Ne csodálkozzunk tehát, ha a kivándorlási statisztika megingat komolyabban elszomorító számokat mutat.

Kétségtelenül igaz, hogy a földet művelő tulajdonos és bérlő sorsa itt a mi vidékünkön tetemesen javult, de vajjon az, aki csak mint fogyasztó járul ezen jobb sorhoz, nem esik-e gondolkodóba afelett, hogy miért kelljen minden srótot úgy meghuzni, hogy az mentől több édes nedvet szolgáltatson az agrikultúra gazdáinak.

Ilyen a mostani megélés sovány husába nagyon is érzékenyen bele mélyedő sróf a nagy gabona behozatali vám, amely a mezei gazdára jogos és jótékonyan ható, a fogyasztók által meg nem szüntetett eredményű volt akkor, amikor a buza átlagos, majdnem rendessé vált ára 14—16 korona volt métermázsánként, de ma, amikor az ország központjában 30, az ország szélén 28—29 korona egy métermázsza buza ára, akkor a mázsánkénti 7 korona vám felette érzékenyen megdrágító tényező. Jelen szerény közlés nem akar oda kilyukadni, hogy a mi osztrák mostoha testvéreink által hangosan kívánt teljes megszüntetése a behozatali vámnak időlegesen életbe lépjen. De éppen úgy, amint ezen kívánság

nem vezethető vissza csakis a szegény fogyasztók iránt érzett emberséges jóakaratra, éppen úgy kell csodálkoznunk azon, hogy ha kizárólagosan a mezei gazdaság érdekeit minden áron képviselő szakegyletek és organumok, a felett méltatlankodnak és panaszos sérelemként említik föl azt, hogy az Oroszországból, a Balkán országokból beözönlő nagy buzamennyiségek, a mi hazai természetünk árát kártékonyan befolyásolják; — hát még mi lesz akkor, ha majd a budapesti gabnatözsde jelzett sok százezer métermázsza buzamennyiség Argentínából fog a piacra érkezni? Azt talán onnan, meg amonnan, több és több kötés, meg effektuális szállítás fogja követni, mert éppen úgy, mint a jó Isten gondoskodik arról, hogy egy, bár német, de találó példabeszéddel éljek: „hogy a fák ne nőhessenek — a mennyekig”, éppen úgy arról is fog gondoskodni, hogy a buza ára ne fokozódhassék esetleg 40—50 koronáig, és hogy legalább azok ehessenek elegendő kenyeret, kiknek még 28—30 koronás buzára telik. Itt valószínűleg találkozunk is a telhetetlen logikájával, mert a kiknek akkor nem telik, most sem telik és a cigány lova is majd nem egészen megszokta a koplalást. Hogy tehát a gabona és élelmiszerek behozatala közül a legmesszibb menő szállítási előnyök és könnyebbitésekre nagy gond fordításék, az lélekbéli kötelessége azon tényezőknél, kik hazánk közlekedési ügyeit intézik.

Menozer Lipót.

A német kamatláb. Berlinből írják, hogy odavaló mértékadó bankkörökben a pénzpiac fejlődését nagyon pesszimiztikusan itélték meg, mert a pénzügyi helyzet tartósan igen jelentékeny. A német bank mindazonáltal egyelőre megmarad a mostani 5% mellett, ha csak az aranykészlet oltalmára nem válnak szükségessé intézkedések.

A „TORONTÁL” tárcája.

A vetélytárs.

Ez az! . . . A faszor, mely mellett állást foglaltam, hirtelen kanyarodik, aztán tovább nyulik s újra visszatér parallel irányban, az e ponton nagyon sűrű és mély cserjés hosszában . . . mintegy hatvan méter választ el ő tőle . . . Hatvan méter; nem több.

Csak szép csöndesen be kell huzódnom a cserjésbe, a galyakat félre hártva. Különbön szél támadt s a falevelek zörgése, a száraz galyak ropogása elfojtja a zaját lépteimnek. És a móha vastag.

Látom őt a faszorban alá s fel járnai, puskával a vállán. Valódi szép fickó . . . bamba szépség mindazáltal. Az öltözéke kifogástalan, mozdulatai előkelők, termete sudár. Fialat és erős . . . Tetszhet neki. Mind a mellett? . . . Bizonyosan a lányára gondol, elgondolja magában: Egy hét mulva Louise a feleségem lesz.

A boldog arca bőszi, fájdalmat okoz. Gyü-lölöm őt. Az imént egy őz ugrott fel mellette, észre sem vette . . . Miért is vette volna? . . . A tekintetei távolról sem az erdőt járják . . . a kastélyban vannak, hol Louise maradt.

És egyre jön-megy és szüntelenül ismételteti magában: „Egy hét mulva!” . . . Talán igen, talán nem! — Egy hét mulva ki tudja utó-végre, mely földben porladsz!

Már két ízben vettelek célba; egyszer le-eresztettem a fegyveremet. És visszatértem az állásomra. Ha rá szánom magamat, kiszemeltem magamnak a helyet, hol meg foglak ölni . . . ott . . . a füled fölött . . . Egy hét mulva! . . . Te hülye! . . . Hallod azt a vadgalambot, mely örülten bug a cserfa tetején! . . . Bug, mint te . . . és holnap a menyét kiszívja a véréte. De

hát megölöm őt? . . . Még nem tudom . . . Van időm . . . ülünk le!

Mégis csak furcsa az élet! . . . Ugyan, ki hinné el! . . . Én, a pupos! . . . Én, a szegény visszataszító, ocsmány teremtés, ezeknél nevetés, amazoknál undor tárgya, én egy szép lány szeretője! . . . Én, akinek ha gazdag nem volnék, lábrugások és botütések jutnának! . . . Én, akit talán, ha szegény ember fia volnék, kövel a nyakamon a tő fenekére dobának . . . Én, akire maguk a szép lányok is megdöbbenéssel néznek, én a Louise szeretője!

A Louise, kit ez az ember egy hét mulva nőül vesz . . . Amit a természet a legtökéletesebbnek teremtett, azzal ami legiszonyosabbat hozott létre. Képzeljétek az angyal ölelkezését a bakkecskével.

Agyrémnek hinné az ember! . . . Néha kérdezem is magamban, igaz-e a dolog, nem álmodtam-e, élek-e? . . . De nem, nem álmodom és élek. Hahaha! . . . igen, élek.

Egyszer a parkban Louise egy fa alá huzott és megtanított rá, hogy mi a szerelem, . . . igen, ő, esküszöm. Én nem tudtam semmit, nem gyantottam semmit . . . Ő tizenkét éves volt, én tizenégy. A szüleink elnézték, ha bezárkóztunk a Louise szobájába, vagy behatoltunk mélyen az erdőbe. Mit félték volna egy kis pupos fiútól? Én a pupomnál, a kampós lábaimnál, testem egész undokságánál fogva élő tagadása voltam a bűnnek. Gyanakodnak-e a böregerre, hogy áhítozik a fecskére, a béka a galambra?

És így nőttünk fel egymást szeretve. És a mily mértékben növekedtünk, a szenvedély követelődött. Louise nem érte be többé a szobájával, hol nem voltunk elég szabadok, az erdővel, mely nem volt elég nagy.

Valami diskrét helyet akart, távol minden-től. Az erdőben van egy elhagyott csöszlak.

Csipkebokrok nőtték körül s bokrok, fák körítették be átláthatlan sűrűséggel. Itt találkoztunk négy hosszú esztendőn keresztül.

— Hol van Louise? — kérdezte az apja.
— Hol van Claude? — kérdezte az anyám.
És az ő apja és az én anyám feleletül adták rá:

— Játszanak az erdőben, erőt, egészséget gyűjtenek . . .

Mit is képzelhettek volna. Éjjelenként gyakran felkeltem . . . végig mentem mezitláb a hosszú folyosón; künn a házörző komondorok nem ugattak, mert jól ismertek. Futottam, futottam a holdvilágos éjben. A baglyok kérdezni látszottak:

— Ugyan hová megy, csuf pupos?

— Megyek szeretkezni.

— Ezzel a puppál, te pupos? És nevetni kezdtek: Huhuhu!

Lihegve, verejtékben fürödve érkeztem meg. És órákig hánykolódtam a csöszház szénáján, vadul üvöltve.

És ime ma ő férjhez megy . . . Egy férfi, az az ember amott a faszorban, ki alá s fel jár mély gondolatokba merülve, veszi el tőlem. Ő a jegyese Louisének, ez az utálatos ember; egy hét mulva a férje lesz . . . És én? . . . mi lesz én belőlem? . . . Gondoltak-e én rám az egészben? . . . Hiszik-e, hogy találok egy másik ilyen Louiset valaha?

A nők, akikhez fordulnék, a szemem közé nevetnének, vagy iszonynyal fordulnának el tőlem! . . . Egy pupos, aki szerelmet akar! . . . És mit nekem a többi nők? . . . En csak Louiset akarom! Mindjárt oda megyek ahhoz az emberhez és így szólók hozzá:

— Az a szép fiatal lány, akit nőül akarsz venni, az enyém . . . Érezni fogod az ajkain az én csókjaim büös szagát; mindenütt az én pu-

A sárafalvi régi templom.

— november 5.

Beóthy Imre írja a Mérnök- és Építő-Egyesület közlönyének legújabb számában:

A torontalmegyei S á r a f a l v a határában, künn a Maros partján, a felsőtorontali ármentesítő-társulat nyolcadik számú őrházának udvarán, igen érdekes romokat ástak ki.

A fölfedezett romok fala hosszával délkeleti irányban fekszik. Két párhuzamosan futó falból áll, legfelül 5 méter hosszú, 2,2 méter széles, 2,5 méter magas öszszekötő fallal; melyből 10 méter átmérőjű félkör dudorodik ki. Ez utóbbi kihajlás alakjánál fogva a miséző nagy oltár fülkéje lehetett. E kihajlástól jobb felé haladva, ismét egy szegletfalig érünk, melyet megkerülve, a képzeletben kiegészített falak alkotották a templom jobboldali, még föl nem tárt részét. A baloldali kiastott fal kevés megszakítással harminckét méter hosszúra nyúlik; majd itt megtörve jobb felé indul és öt méter hosszát haladva, eltűnik.

A templom belseje, illetőleg hajója két részből állhatott, úgy ho y jobb- és balfelől egy-egy tíz méter hosszú, negyedfél méter széles fülke volt, alacsonyabb tetőre építve, míg a középső rész, a templom nagy hajója harmincöt méter hosszú lehetett. A tágas előtérben szabályos formában pillérféle látszik, mely a templom nagy hajójának egy-egy oszlopa lehetett. Legelől volt a templom főkapuja, három méter széles ajtónyílással. Elöl, balról, a bejáratnál levő fal különös figyelmet érdemel. Itt a falazás módja nagyon szokatlan és ismeretlen formában nyilatkozik. Ugyanis itt nem a kötőrendszer, hanem ettől egészen elütő módban, egy sor jobbradülő, majd ennek tetejében egy sor balradülő téglából áll, szorosan egymás mellé habarcsba lerakva.

Mind ez, mind a többi falak építőmódja szorosan emlékeztet bennünket a mikenai építkezésekre, mely hazánkban ezer, illetőleg ezeröttszáz év előtt divott. Valószínű azonban az is, hogy e templom Szent István király idejében épült a betelepített szerzetesek számára s uralkodott az akkor már fönnálló Nagylak, Zádorlak, Solymos és Tótváradszék községeiben.

Nagyon érdekes az ottani gátör elbeszélése is. Ezelőtt husz évvel, mikor a töltésbővítő kubikusmunkát végezték, a hullámszálló oldalon, a romoktól északnyugati részen hatvan méter hosszú és nyolcvan méter széles vöröstégla-járdára bukkantak, melyek, miután senki sem érdeklődött utána, újból betemetették; ez a járda az alapja a mai töltés lábának.

Laiti nyugalmazott gátör beszélt nekem azt is, hogy 1888. évben, úgy augusztus elején, késő délután megjelent nála hosszú kaftánban, hasán széles kendővel, fején vörös fezzel, egy öszszakalú idegen. Ez, mikor odaérkezett, széttekintett, majd napkelet felé fordulva, térdre borult, homlokával érintve a földet, megcsókolta s azután valami furcsa, vontatott hangon, mélabusan énekelni kezdett, majd a lenyugvó nap felé fordulva kitérte két karját, a vörösös nap-sugár szemébe süttöt, azután újra hallatta bána-

pom benyomatát fogod látni rajta . . . Hordd el magadat és hagyd őt nekem! . . . Különben sem lesz részed azokban a csókokban, amelyeket én izletem.

De kacajra fakadt:

— Bolond vagy, pupos! . . . Oh, milyen furcsa pupos! Oh, oh, oh!

Elmondom neki azt is:

— Kérdezd meg mindezeketől a fáktól, kérdezd meg a rajtok fészkelő madaraktól, kérdezd meg az özikéktől, a hiuzoktól, a menyétektől, a fűszálaktól, a mezei virágoktól. Menj el az őrlakig, ha nem akarsz nekem hitelt adni és nézd, a hely meleg még.

— Bolond vagy, pupos! . . . És pusztulj, mert boszantasz!

Meg kell tehát őt ölnöm! . . . Sohasem hittem volna, hogy egybekelnek, hogy egy napon valaki elveszi őt tőlem! . . . Hátha még egyszer az őrházba csalnám Louise-t? És felgyujtanám? . . . Mert ha most megölöm ezt az embert . . . jön egy más és e másik után egy harmadik! . . . Megölöm őket mind! . . . És jönni fognak szüntelen, mint ahogy a puskadurranással megfélemlített pacsirták örültsgökből visszatérnek megsérült vergődő társuk fölé . . .

Igen, de ez a jövő . . . a messze jövő . . . Kezdjük azzal, hogy öljük meg ezt az embert . . . Majd maglátjuk később . . . Mitől kell felnem? Semmitől, épen semmitől . . . Ilyesmi gyakran történik . . . Azt hinné az ember, hogy facánra lö és embert öl meg! . . . Baleset, ez az egész . . . Ah, hallom a hajtókat! . . . Közzelednek . . . Vegyük be magunkat a sűrűbe . . . Látom a völégényt . . . Megállott . . . Oh, hogy látom őt! . . . Látom a helyet a füle fölött . . . Egy hét multa! moudtad? — Egy facán száll el . . . Puff!

Oh, visszatérhetek Louisezel az őrházba!

Octave Mirbeau.

tos énekét. Az ő családja bámulva nézte a furcsa jövevényt; azt hitték, valami elmebeteg ember jött hozzájuk. Éneklés után ismét meroven nézett kelet felé. Azután kivett övéből egy összehajlitott papiroslapot s azt nézte soka. Kíváncsiságból hozzámint az ő és látta, hogy azon a papíron a romhoz hasonló terv van, négy helyen római piros számokkal jelezve. Beszélni nem tudtak vele s így az idegen jelekkel kérdezte, van-e itt közelibe — dél felé mutatva — hetven lépésnyire kut? A számokat ujjával mutatta: hétszer egymásután föltárta valamennyi ujját; a kutat pedig ivással jelezte. A kutban — kézzel mutatva — három bimbam harang van és abban török és magyar pénz elrejtve. Az ő fia el is vezette a dervist abba az irányba, csak hogy ott nem kut, hanem valami végnélküli pincegödörfele volt, hova mikor az ő kutyája bebukott, soha többé elő nem került. A gödört, melyből gaz és apró száraz bokrok látszottak ki, sokáig nézte az idegen, majd a gödör szélére ült s ott maradt. Reggelre eltűnt az őz dervis is, nem látta senki hová, merre ment. A gödörnek, kutnak ma már alig van nyoma. A szél behordta gazzal, szántó-vető pedig bevetette maggal; ma már csak egy csekélyke homoru hely mutatja, hogy ott valaha gödör vagy alagut lehetett.

Igen érdekes jelenség még az is, hogy a romok déli sarkán lévő huszonöt-harminc méter mély kutban gyakran kiapad a víz, míg onnan alig fél kilométernyire öt méter mélyen örökösen hideg víz bugyog.

HIREK.

Tájékoztató.

A fürdő (telefon 118. sz.) minden nap reggeltől 6 óráig kezdve az urak részére nyitva van; hölgyek részére minden hétfő, szerda és pénteken déltől 2/45 óráig délután. Ugyanazon napokon este 5-től 7 óráig urak részére is. Velei hölgyek részére minden nap délelőtti órákig. A kádfürdő reggeltől este 7-ig nyitva marad Szombaton délután deákok számára a medencefürdő nyitva. (903)

A Torontálvármegyei Magyar Közművelődési Egyesület ingyenes olvasóhelyisége és könyvtára nyitva van mindennap d. u. 5 óráig este 10-ig. Vasár- és ünnepnapokon d. u. 2 óráig este 10-ig.

A Torontál vármegyei Magyar Közművelődési Egyesület munkásgimnáziumának november havi előadásai a következő napokon lesznek:

November 9: 8-9-ig Művelődéstört., 9-10-ig Egészségtan.
November 11: 8-8-ig Fizika, 9-10-ig Gazdasági földrajz.
November 16: 8-9-ig Művelődéstörténet 9-10-ig Vegytan.
November 18: 8-9-ig Fizika, 9-10-ig Gazdasági földrajz.
November 23: 8-9-ig Művelődéstört., 9-10-ig Egészségtan.
November 25: 8-9-ig Fizika, 9-10-ig Gazdasági földrajz.
November 30: Egészségtan, 9-10-ig Gazdasági földrajz.

November 8. A közg. biz. ülése.

November 14. Az izraelita hitközség rendes közgyűlése.

November 17, 18. Megyei állandó vál. ülése.

November 19. Rendkívüli megyei közgyűlés.

November 18., 19., 20., 21. Országos vásár.

— **Kinevezések.** Az igazságügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök dr. Viktor István nagybecskereki kir. járásbírói joggyakorlatot a zombori kir. törvényszékhez jegyzővé nevezte ki.

A vármegye főispánja Dus Jenő nagykikindai lakost közigazgatási gyakorlatnak kinevezte.

— **Uj gazdasági tudósító.** A m. kir. földmívelési miniszter Torontálvármegye antalfalvai járására Gelzinger Gyula ozorai lakost a gazdasági tudósító tiszttel bizta meg.

— **A munkásgimnáziumból.** A kulturegyesület nagybecskereki munkásgimnáziumában tegnap este Harzer József főgimn. tanár fizikai, dr. Czirbusz Géza főgimn. tanár pedig gazdasági földrajzi előadásait folytatta. A nagyszámú hallgatóság ezuttal is élénk figyelemmel hallgatta az érdekes és tanulságos előadásokat.

— **A nagybecskereki uj iparfelügyelő.** A kereskedelemügyi miniszter Szabóky Károly szegedi kir. ipari segédfelügyelőt iparfelügyelővé nevezte ki s a nagybecskereki kerület vezetésével bizta meg. Szabóky már a napokban átveszi hivatalát Nagybecskereken.

— **Rendkívüli megyei közgyűlés.** Torontálvármegye törvényhatósága az időközben összegyűlt ügyek elintézésére november 19-ikén délelőtt 10 órakor rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlésre vonatkozó állandó választmányi ülések november 17. és 18-ikán délutánonként lesznek.

— **Utóállítás.** Nagybecskereken ma tartották meg a november havi utóállítást, mely reggel 9 órakor kezdődött a Rezső-laktanyában. A mai utóállításon a polgári hatóságot Novák Károly megyei aljegyző képviselte, polgári orvos pedig dr. Nónay Pal központi járásorvos volt. A honvédség részéről jelen voltak Schramek Lőrinc százados és Rigó Dezső főhadnagy, míg a közös hadsereg részéről Pókay József alezredes és Geschek János főhadnagy vettek részt az utóállításon. A katonarvosai teendőket dr. Baracs Gyula és dr. Misera József

ezredorvosok látták el. A mai utóállításon 20 állításköteles vett részt, akik közül 6 embert találtak a fegyverszolgálatra alkalmasnak.

— **Szent Imre napja.** Ma ünnepelték meg országsszerte szent Imrénék, az ifjuság védő-szentjének névnapját. Ez alkalomból a nagybecskereki főgimnáziumban reggel 9 órakor ünnepi misét haligattak a tanulók, a melyet Farkas Ignác kegyesrendi tanár mondott. A gimnáziumi tanulóifjuság a mai napon gyónt és áldozott.

Ugyancsak ma ülte meg névenapját dr. Várady Imre, városunk országgyűlési képviselője is, kit számosan kerestek fel gratulációjukkal.

— **Köszönetnyilvánítás.** A nagybecskereki izraelita nőegylet 30 koronát adományozott az „Iskolagyermekbarát”-egyletnek. Az adományt hálás köszönettel nyugtatja az egylet elnöksége.

— **A nagybecskereki tenyészbaromfi kiállítás.** A Torontálvármegyei Gazdasági Egyesület szombaton, november hó 6-án tenyészbaromfi vásárt rendez Nagybecskereken. A baromfi vásárt, mely a régi „Munkács” épületben lesz, kiállítás-szerűen rendezik s reggel 9 órakor nyílik meg. A kiállítást szombaton délután és vasárnapon egész nap bárki ingyen megtekintheti.

— **Écskai facánok Párisban.** A gróf Harnoncourt-féle écskai uradalom facánosából ma 500 darab facánt szállítottak Nagybecskerekre Párisba. A facánokat a párisi Rothschild rendelte meg, aki azokat tenyészés céljából vásárolta Harnoncourt gróftól. A facánokat külön vasuti kocsiiban szállítják rendeltetésük helyére.

— **Agyonforrázott gyermek.** Halálos szerencsétlenségnek esett áldozatul tegnapelőtt Moity Joca nagybecskereki napszámos Bogolyub nevű 3 éves kis fiacskája. Moityék ugyanis hurcolkodtak s így a munkától nem igen volt idejük vigyázni a kis fiura, aki a tüzhelyen álló forró vízzel telt fazekat magára rántotta s agyonforrázta magát. A szerencsétlen gyermek néhány órai kínlás után meghalt. A királyi ügyesség elrendelte a gyermek holttestének a felboncolását, a szülők ellen pedig gondatlanság miatt vizsgálatot rendelt el.

Művészet, irodalom.

* **A Swärdström-hangverseny.** Swärdström Valborga, az európai híru énekesnő ma Tarnay Alajos zongoraművész társaságában Temesvárról Nagybecskerekre érkezett, hogy a filharmonikusok ma esti hangversenyén vendégszerepeljen. A művésznőt a filharmoniai egyesület tagjai a vasuti pályaudvarnál ünnepélyesen fogadták. A hangverseny egyébként, mely iránt már hetek óta városszerte nagy az érdeklődés s a melyre már ugyszólván az összes zenjek elkeltek, ma este 8 órakor lesz a városi színházban.

Az estély műsora a következő:

1. Egmont-nyitány. Beethoven. Előadja a filharmoniai zenekar.

2. a) Die Mutter an der Wiege. Löwe C. b) Das Mutterherz. Hermann H. c) Wir wandelten. Brahms J. d) Ständchen. Strausz R. Swärdström Valborga éneke Tarnay Alajos zongorakísérettel.

3. Tarnay Alajos zongoraszóloja.

4. a) Ősz utója. Tarnay A. b) Románe Mignoból. Thomas A. Swärdström Valborga éneke Tarnay Alajos zongorakísérettel.

5. A-mol (skót) symphonia. I. tétel. Mendelssohn. Előadja a filharmoniai zenekar.

6. a) Killingdäns. Grieg E. b) Le filles de Cadix. Delibes L. c) Echo Polska. Danström. Swärdström Valborga éneke Tarnay Alajos zongorakísérettel.

* **A „Zenélő Magyarország” közkedvelt zongora és hegedű zeneműfolyóirat most megjelent 393. füzeté újra a legjobb és legkedveltebb zeneujdonságokat közli és pedig: I. Sas Náci „Nóta a nagykalapról” című, a budapesti orfeumok és kabarek legsikerültebb ujdonságát, melyet Varjas Antal, a Royal-orfeumban esténként óriási tetszés mellett ad elő, II. Ivanovich J. „Sóhaj-keringő”, Seufzer-Valzer című népszerű, rendkívül dallamgazdag keringőjét, III. Káldor Lajos „Székely-induló”-ját, zongorára. Szinte ajándék-számba menő jutányosan jut a zeneértő közönség a „Zenélő Magyarország” minden egyes hasonló gazdag számához, mert csekély 12 kor. évi előfizetésért külön kiadásban csak 2-3 kottát kapna, itt mintegy 120 önálló darabot kap az előfizető a nevesebb hazai és külföldi zeneszerzők legszebb műveiből. Félévi előfizetés 6 korona. Ezért kap az előfizető 11 füzetet s karácsonykor egy 50-55 zeneoldal terjedelmű, gyönyörű karácsonyi zenealbumot. Egész évi, 12 kor. előfizetésért pe-**

dig 22 füzetet és a karácsonyi és husvétii zenealbumokat teljesen ingyen és bérmentve. Előfizetheti a most folyó XVI. évfolyam (juliustól-december) II-dik félévére, valamint az előző évfolyamokra is a Zenélő Magyarország (Klökner Ede) zeneműkiadóhivatalában Budapesten, VIII., József-körút 11. sz. Az eddig megjelent 390 régebbi füzetekből 60 különféle összeállítású, 30-30 zeneoldal terjedelmű mutatványfüzeteket adtunk ki. Ilyen füzet 8-10 korona bolti áru zeneművet tartalmaz s füzetét 60 fillérével hoztuk forgalomba. Ezekről részletes prospektust, ugye egyéb zeneművekről árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve. Mutatványfüzeteket pedig 60 fillér levélbélyeg beküldése ellenében küld: a Zenélő Magyarország kiadóhivatala Budapest, VIII., József-körút 11. szám.

TÁVIRATOK

A válság.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) A válságban még fordulat nincs, de úgy látszik, hogy a kibontakozás eredménytelenségét jelentő híreknek nem lesz igazuk, mert a tárgyalások még nem szakadtak meg, sőt a jelek legújabbban kedvező eredménnyel biztatnak. Erre vall, hogy a tegnapi minisztertanácsot nem fejezték be és ma délután még folytatják.

A kormány tanácskozása.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) A kormány tagjai a tegnapi délutáni minisztertanácsán késő estig tárgyalták részben a folyó ügyeket, részben pedig a helyzet ügyét. A tanácskozást tegnap este megszakították azzal, hogy ma délután folytatják s ma délután újra össze is ültek a kormány tagjai a helyzetet tárgyalni.

A kibontakozás munkája.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Beavatott forrásból azt jelentik, hogy a ma délutáni minisztertanácsán Wekerle Sándornak az elaborátumát tárgyalják, amely a kibontakozást az összes függő kérdések rendezésével olyképp kívánja megoldani, hogy Kossuth és Andrássy ismeretes kibontakozási terveit akarja összeegyeztetni, úgy hogy reábirja Kossuthot a gazdasági téren, Andrássyt pedig a katonai téren való bizonyos engedékenységre. A forrás szerint a mai minisztertanácsán el fog dönteni, hogy ennek lesz-e eredménye.

A függetlenségi pártból.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) A függetlenségi pártban egyre növekvő izgalommal kísérik a kibontakozás körül folyó akciót. Nagy Emil, Zlinszky és társaik egész határozottan agítálnak a békés kibontakozás érdekében, ami ellen viszont Justhék ingerülten tiltakoznak. Justh Gyulánál ma összegyűltek a bankos képviselők és hangoztatták, hogy minden erejükkel meg fogják gátolni Nagy Emilék munkáját és azon lesznek, hogy őket a függetlenségi pártból kirekesszék. Az összegyűltek megállapodtak abban is, hogy nem hagyják el a pártot, mert az ő programjuk az egyedüli pártprogram. Elhatározták azt is, hogy megállapodásaikat közlik Kossuth Ferencel s felkérlik, hogy nyilatkozzék, igaz-e, hogy a közös bank mellé állana a hatalom kedvéért.

Ma délelőtt a mérsékelt függetlenségi körök közül sokan jártak Kossuth Ferencnél is s azzal biztatták, hogy Makón Justh mellett nem lesz harmincnál több képviselő.

A függetlenségi párt hivatalos lapja szerint a minisztertanácsot nem válik lehetővé az akotmányos megoldásnak az uralkodó szándékai szerint s egyúttal a nemzeti érdekeket is kielégítő módon való megalapozása. Ennek az okát a abban a negatívumban látja, hogy a kormány tagjai számára az adott viszonyok között nem

nyilhat meg a lehetőségnek az a köré, amelyen belül a kormány tagjai ilyen kétoldalú, a jogokat és kötelezettségeket a találkozó szempontokból egyformán kiszülőző tervezetet alkothatnának.

Az osztrák válság.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Bécsből jelentik, az osztrák válság ügyében a kibontakozási akció még egyre folyik, anélkül, hogy eddig sikerült volna biztos utat találni, mely a válságból kivezessen. A szláv pártok, hírszerint, minden lehető elkövetnek érdekeik megvédésére, míg a németek csendesen várják a dolgok lefolyását, közben pedig érthető székszissel tekintenek a cseh tartománygyűlés munkarendjének helyreállítására. A szláv pártok vezetői tegnapelőtt a Reichsrathban közös értekezletre gyűltek egybe s a lengyelek most újból összekötöttesbe léptek a csehekkel, hogy a parlamenti helyzet szanálásában közreműködjenek. Lengyel körökből eredő hírek szerint Bienert báró miniszterelnök mindenekelőtt azt tartja szem előtt, hogy az osztrák parlamentet a zavartalan munkához visszavezesse, s hogy ezt a célt elérje, állítólag kész volna állásától is megválni, ha tudná, hogy ezáltal hasznára válnék az ügynek. A csehek körében még mindig azon a véleményen vannak, hogy a hivatalnok-miniszterium ügyük javára szolgálja, míg a Glombinszky-akció folytatása a német pártvezetők hozzájárulása nélkül csak a helyzet rosszabbodására vezetne s szinte lehetetlenné tenné a parlamenti szanálását. A jelentés megemlíti még, hogy a német pártok végrehajtó bizottsága tegnap értekezletet tartott, a melyen részletesen foglalkoztak a szláv pártvezetők állásfoglalásával.

A Haverda-ügy.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Mint Szabadkáról jelentik, a Haverda-ügy mai tárgyalása izgalmas incidenssel kezdődött. Ugyanis egy börtönőr jelentkezett, ki azt vallotta, hogy tegnap délután hallotta, mikor Brody Ernő védő Haverda Mariskának ezeket mondotta:

— Az is gazember, aki magát elítéli. Brody Ernő tagadja a dolgot és tiltakozik, hogy az ő magánbeszélgetéseit kihallgassák. Lengyel Zoltár is hevesen tiltakozik ez ellen és botrányosnak mondja az egész eljárást. Nagy izgalmat keltett azután, mikor a börtönőr kijelentette, hogy ő nem a maga jószántából jelentkezett. E miatt azután a védők megint heves támadást intéztek az ügyész ellen. Az incidens után folytatták a tanukihallgatásokat. Először Murr Józsefet, a Park-kávéház főpincérét hallgatták ki, aki azt vallotta, hogy Jánossyt és Vojthát kétszer látta együtt Szabadkán. Ugyanígy vall Pusztai Imre pincér és Kárpáti Rezső, a Park-kávéház tulajdonosa. A tárgyalás folyik.

A balkán-kérdés.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” eredeti távirata.) Konstantinápolyból érkező jelentések szerint török politikai körökben félnek attól, hogy Iswolszky és Tittoni külügyminiszterek között a legutóbbi racionális találkozás alkalmával olyan megállapodások jöttek létre, amelyek Törökországra nézve hátrányosak lehetnek. Ezt a félelmet fokozza Iswolszky egyik állítólagos kijelentése, amely szerint az orosz külügyminiszter a balkáni államok autonómiájának a kiterjesztését követelte volna. Ennek következtében a török kormány római és szentpétervári nagykövetei révén információt kért arra nézve, hogy Iswolszky mire célozt ezzel a kijelentésével, mert Törökországban attól tartanak, hogy Iswolszky ezt a követelését Albánia és Macedonia érdekében tette. Tittoni, vala-

mint Iswolszky megnyugtatták a török nagyköveteket s biztosították őket arról, hogy semmi olyan nem fog történni, ami Törökország érdekeibe ütköznék.

Borzalmas családi drámák.

Budapest, nov. 5. (A „Torontál” ered. távirata.) Két borzalmas családi dráma történt a fővárosban Ugyanis Lévai Mór képerkesztő agyonverte feleségét és négy gyermekét, majd pedig maga leugrott a harmadik emeletről és halálra zuzta magát. Azt mondják, hogy Lévai és felesége közösen állapodtak meg ebben a drámában, hogy nyomorúságukból menekülhessenek. Lévaiék cselédje ugyanis a dráma megtörténte előtt látta, mikor Lévai és felesége egymás nyakába borulva érzékenyen elbucsztak.

A másik családi dráma ma délelőtt történt s itt Freund Ignác nevű ember családi viszálykodás folytán agyonlőtte a feleségét.

Határidő-üzlet.

Budapest, nov. 5. (A nagybecskereki Lloyd-társulat távirata.) A mai tőzsdén déli záratkor a következő árakat jegyezték:

Buza (novemberre)	28 08
Buza (áprilisra)	23 32
Rozs (novemberre)	20 40
Zab (novemberre)	15 24
Tengeri (novemberre)	13 58

Közgazdaság.

Piaci árak.

Hivatalosan feljegyeztettek a Nagybecskereken 1909. évi november hó 5-én megtartott heti vásár alkalmával:

buza	50 klgr.	13 70 korona
kétszeres		9 —
rozs		8 70
árpa		6 50
zab		6 50
kukorica (uj)		5 —
repece		7 80
széna I.		7 —
II.		6 —
szalma I.		5 —
II.		5 —
burgonya 1 klgr.		— 10
disznóhus I.		1 80
II.		1 70
marhahus I. 1 klgr.		1 20
II.		1 12
borjúhus I.		1 52
II.		1 40
juhhus		1 04
zsir		1 60

Felölös szerkesztő: SOMFAI JÁNOS.

Nyiltér.

Ki rovat alatt közölttekért nem vállal felelősséget a szerk).

CLUB EXTRABIS

SZIVARKAPAPIROS

teljesen hamu nélkül ég el.

Övakodjunk az utánzatoktól.

(378-40 30)

1055/1909. sz.

Gyűlvész község előljáróságától.

Hirdetmény.

Közhirre tetetik, hogy Gyűlvész község határában eddig külön vadászterületet képezett, de birtokfelosztás folytán községi vadászterületté vált 624 kat. holdon gyakorlandó vadászati jog 1909. évi november 15-től 1913. évi december 31-ig terjedő időre árverés útján 1909. évi november 15-én bérbe fog adatni.

Kikiáltási ár 50 kor, bánatpénz 10 korona, mely az utolsó évi részletbe fog beszámíttatni. Egyéb feltételek a hivatalos órák alatt a községi irodában megtudhatók.

Gyűlvész, 1909. évi november 3.

Fleischer Gyula,
jegyző.

Klinger Mihály,
bíró.

Torontali h. é. vasutak és Temesvár—Módsosi h. é. vasut menetrendje.

PO2-x.11

Érvényes 1909. évi október hó 1-től.

Oda.				Zsombolya—Nagy-Becskek.				Vissza.				Oda.				Nagy-Becskek—Pancsova-Józsefváros.				Vissza.										
Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.	Sz.-v.	V.-v.			
6008	6019	6002/1	6012/II	1.				6005	6003	6007	6015	6014	6208	6212	6202	2.				6201	6211	6263								
I-III. osztály				I-III. osztály				I-III. osztály				I-III. osztály				I-III. osztály				I-III. osztály										
880	—	807	1015	940	ind.	Budapest-ny.-pályaudv.	érk.	635	—	984	1249	—	—	—	—	715	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
235	—	210	1255	1255	ind.	Szeged	érk.	604	—	749	—	—	—	—	—	1257	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
325	—	755	117	117	ind.	Temesvár-Józsefváros	érk.	430	—	628	—	—	—	—	—	944	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
530	—	450	241	241	ind.	Zsombolya (7.)	érk.	422	—	621	—	—	—	—	—	937	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
536	—	456	248	248	érk.	Uj-Zsombolya (7.)	ind.	417	—	619	—	—	—	—	—	932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
540	—	500	253	253	ind.	Uj-Zsombolya (7.)	érk.	417	—	619	—	—	—	—	—	932	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
564	—	514	309	309	↑	Klári	↑	404	—	606	—	—	—	—	—	917	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
608	—	522	318	318	↑	Kécsa	↑	355	—	557	—	—	—	—	—	908	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
610	—	520	326	326	↑	*Kurjácska	↑	346	—	549	—	—	—	—	—	858	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
626	—	550	345	345	↑	Csone	↑	336	—	540	—	—	—	—	—	849	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
639	—	603	400	400	↑	Torontál-Ujvár	↑	314	—	510	—	—	—	—	—	828	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
650	—	614	414	414	↑	Oregfalva	↑	303	—	554	—	—	—	—	—	816	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
658	—	622	423	423	↑	Ó-Telek	↑	254	—	441	—	—	—	—	—	805	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
709	—	633	437	437	↑	Jánosföld	↑	242	—	430	—	—	—	—	—	752	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
733	—	650	458	458	↑	Párdány	↑	230	—	416	—	—	—	—	—	737	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
745	—	702	511	511	↓	Fény	↓	212	—	402	—	—	—	—	—	719	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
786	—	713	528	528	érk.	Módsos (6.)	ind.	200	—	350	—	—	—	—	—	706	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				965	érk.	Temesvár-Józsefv. (6.)	ind.	1100	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
				310	ind.	Temesvár-Józsefv. (6.)	érk.	442	—	724	6009	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				540	ind.	Módsos (6.)	érk.	514	—	841	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				601	érk.	Szécsány (4. 3.)	ind.	455	—	820	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				949	érk.	Versecz (3.)	ind.	—	—	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				215	érk.	Versecz (3.)	érk.	1039	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				440	ind.	Alibunár (4.)	érk.	1030	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				640	ind.	Szécsány (4. 3.)	érk.	447	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				657	↑	Szárcsa	↑	434	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
				708	↑	Ernesztháza	↑	423	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				715	↑	*Pusztá-Kenderes	↑	413	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				729	↓	Lázárföld	↓	406	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				742	érk.	Sándorudvar (2.)	ind.	352	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				745	ind.	Sándorudvar (2.)	érk.	361	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				755	ind.	*Nagy-Becskek-Gytelep	ind.	342	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				805	érk.	N.-Becskek-Bpart (7. 2.)	ind.	333	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				—	ind.	N.-Becskek-Bpart (7. 2.)	érk.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				—	érk.	Nagy-Becskek (8. 2.)	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				—	érk.	Szeged (8.)	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				—	érk.	Budapest-ny. p. u. (8.)	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
				—	érk.	Nagy-Kikinda (8. 9.)	ind.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Oda.				Szécsány—Alibunár.				Vissza.			
Sz.-v.	Sz.-v.	V.-v.	V.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	V.-v.	V.-v.	Sz.-v.	Sz.-v.	Teherv. sz. sz.	Teherv. sz. sz.
6404	6403	6412	6412	4.				6411	6401	6465	6465
I-III. osztály				I-III. osztály				I-III. osztály			
este	333	823	823	ind.	Nagy-Becskek-Bpart (1.)	érk.	805	—	—	—	—
—	515	515	515	↑	Zsombolya (1.)	↑	944	reggel	—	—	—
628	500	810	810	ind.	Szécsány (1. 3.)	érk.	608	658	457	—	
636	508	819	819	érk.	Csott (3.)	ind.	569	648	448	—	
215	505	805	805	ind.	Versecz (3.)	érk.	949	—	—	—	
639	509	820	820	ind.	Csott (3.)	érk.	558	642	447	—	
647	517	828	828	↓	*Bóka megállóhely	↓	549	633	439	—	
704	533	848	848	↑	Jarkovics	↑	538	615	423	—	
719	547	901	901	érk.	Számos (5.)	ind.	520	600	407 d. u.	—	
—	641	—	—	↑	Antalfalva (5.)	↑	330	—	—	—	
727	—	909	909	ind.	Számos (5.)	érk.	512	545	—	—	
742	—	925	925	↑	Dobricsa	↑	459	532	—	—	
751	—	934	934	↑	Ferdinándfalva	↑	451	524	—	—	
804	—	947	947	↑	Pláncsa	↑	438	512	—	—	
816	—	959	959	↑	Kevi-Szöllős	↑	427	501	—	—	
835	—	1023	1023	↓	Uj-Alibunár	↓	412	446	—	—	
842	—	1030	1030	érk.	Alibunár	ind.	406	440	—	—	
—	—	1240	1240	érk.	Temes-Kubin	ind.	—	—	—	—	

Keskenyvágányú vonal.

Oda.				Zsombolya—Nagy-Becskek-Bégapart.				Vissza.			
T.v.sz.sz.	Vegyes-vonat	T.v.sz.sz.	Vegyes-vonat	T.v.sz.sz.	Vegyes-vonat	T.v.sz.sz.	Vegyes-vonat	T.v.sz.sz.	Vegyes-vonat	T.v.sz.sz.	Vegyes-vonat
5968	5912, 5914	7.				5911, 5913, 5967	5967				
I-III. osztály				I-III. osztály				I-III. osztály			
—	802	1010	940	ind.	Budapest ny. pályaudvar	érk.	130	710	715	—	—
—	210	1255	1255	ind.	Szeged	érk.	954	1240	1257	—	—
—	745	300	300	↑	Temesvár-Józsefváros	↑	749	933	405	—	—
1210	423	510	510	ind.	Zsombolya (1.)	érk.	634	925	357	—	—
1218	431</										